

Marta Zygiel

Uniwersytet Warszawski

Jak zostać przedsiębiorcą zagranicznym w Polsce? Prawne i praktyczne aspekty prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców zagranicznych w Polsce

**How to become a foreign entrepreneur in Poland? Legal and practical aspects
of business activity of foreign entrepreneurs in Poland**

Streszczenie

Niniejsza praca ma na celu przedstawienie prawnych aspektów związanych z prowadzeniem działalności w Polsce przez przedsiębiorców zagranicznych. Autorka opisała dopuszczalne formy działalności gospodarczej, umożliwiające rozwój strategii biznesowej zagranicznych przedsiębiorców na terenie naszego kraju. Przedmiotem analizy są również praktyczne aspekty związane z rejestracją w Polsce nowych firm. Celem artykułu jest wskazanie wielości dopuszczalnych form prowadzenia działalności wraz z praktycznym aspektem dla utworzenia i prowadzenia działalności gospodarczej. Autorka ukazała, iż dzięki proceduralnym ułatwieniom przedsiębiorcą można zostać w jeden dzień, nawet na odległość: składając wymagane dokumenty za pośrednictwem internetowych formularzy wymaganych w celu wpisania do rejestru zarówno jednoosobowej firmy, jak i spółki. Jednocześnie opisała niedoskonałości systemów elektronicznych służących do rejestrowania działalności, podkreślając tym samym, iż ułatwienia w utworzeniu i prowadzeniu własnej działalności przede wszystkim występują w teorii, zaś w praktyce przedsiębiorcy nadal muszą dopełnić szeregu formalności.

Abstract

This study aims to identify the legal aspects of business activity in Poland of foreign entrepreneurs. In the following study we can find the legal aspects and business practices for foreign entrepreneurs. The author describes the acceptable forms of economic activity, enabling the development of the business strategy of foreign entrepreneurs in Poland. The analysis also presents the practical aspects of the registration of new companies in Poland. The purpose of the article is to indicate the multiplicity of permissible forms of business activity with the practical aspect of establishing and conducting business activity. The author has simultaneously indicated that, owing to procedural facilitation, we can now become entrepreneurs in one day, even long-distance, by submitting the required documents through online forms required for entry into the register of both sole proprietorships as well as larger companies. Simultaneously, the author has pointed out that electronic systems used for the online registration of companies are not completely valid, which is why the facilitation of creating and managing further business activity works, above all, in theory, but in practice entrepreneurs still have to fulfill a series of formalities.

Słowa kluczowe: działalność gospodarcza; handel; przedsiębiorca; przedsiębiorczość

Keywords: business activity; entrepreneur; enterprise; trade

Wstęp

W obowiązujących w Polsce przepisach prawa stosowana jest zasada swobody działalności gospodarczej, co oznacza, iż każdy ma prawo do podjęcia działalności gospodarczej według własnego wyboru na równych prawach. Jednak w przypadku przedsiębiorców zagranicznych zasada ta nie ma zastosowania. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej¹ wprowadza pewnego rodzaju ograniczenia dotyczące podmiotów zagranicznych. W katalogu ograniczeń należy wyróżnić ograniczenia podmiotowe – określające, kto może podejmować działalność – a także ograniczenia przedmiotowe, zawierające przesłanki, które muszą zostać spełnione przed podjęciem działalności. W świetle obowiązujących regulacji przedsiębiorcy zagraniczni mogą prowadzić działalność gospodarczą w Polsce w formie:

- spółki handlowej: osobowej lub kapitałowej,
- oddziału przedsiębiorcy zagranicznego,
- przedstawicielstwa przedsiębiorcy zagranicznego,
- indywidualnej działalności gospodarczej (w tym w ramach spółki cywilnej).

Do najpopularniejszych form prowadzenia działalności należą spółki handlowe, w szczególności spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Jednak inwestorzy zagraniczni często korzystają także z możliwości utworzenia oddziału, który pozwala im w Polsce na prowadzenie działalności w takim samym zakresie, jak w kraju ich siedziby.

Formy prowadzenia działalności gospodarczej

W *Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r.* (dalej: USDG) zostały określone zasady właściwe dla prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców zagranicznych. W art. 13 wprowadzono podział podmiotów uprawnionych do prowadzenia działalności na:

1. osoby zagraniczne z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym – oraz z państw niebędących stroną umowy o EOG, które zawarły stosowne umowy z UE i jej państwami członkowskimi,
2. cudzoziemców, obywateli innych państw niż podmioty przynależące do EOG,
3. osoby zagraniczne inne niż wymienione w punktach 1 i 2.

Podział ten wskazuje na uwarunkowania prawne dotyczące podmiotów zagranicznych, które chcą rozpocząć w Polsce swoją działalność. Osoby zagraniczne wymienione w punkcie 1 oraz cudzoziemcy i obywatele innych państw niż podmioty przynależące do EOG, wskazane w punkcie 2, podlegają traktowaniu narodowemu w zakresie podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium RP, co oznacza, iż mogą podejmować i prowadzić swoją działalność gospodarczą na terenie Polski na takich samych zasadach, jak polscy obywatele. Natomiast w przypadku podmiotów opisanych w punkcie 3 ustawa wprowadza pewne ograniczenie, wskazując, iż mogą one wykonywać działalność gospodarczą w Polsce jedynie w określonych formach, tj. w formie spółki komandytowej, komandytowo-akcyjnej z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjnej.

Zgodnie z art. 85 USDG przedsiębiorcy zagraniczni mogą tworzyć swoje oddziały na terytorium RP pod warunkiem istnienia zasady wzajemności i w przypadku, gdy nie sprzeciwia się

¹ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. 2010 r. nr 220, poz. 1447 z późn. zm.

temu ratyfikowana umowa międzynarodowa. Na tej samej zasadzie, co obywatele polscy, swoje oddziały mogą tworzyć osoby zagraniczne z państw członkowskich Unii Europejskiej i państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Art. 93 USDG wskazuje, iż oprócz oddziałów przedsiębiorcy zagraniczni mogą tworzyć na terytorium RP również swoje przedstawicielstwa. Ustawodawca nie uzależnia utworzenia przedstawicielstwa od istnienia zasady wzajemności, jednakże ogranicza zakres jego działalności. Za pomocą przedstawicielstwa przedsiębiorca zagraniczny nie może wykonywać działalności gospodarczej, a jedynie działalność w zakresie reklamy i promocji swojego przedsiębiorstwa.

Obowiązujące w Polsce przepisy prawa wskazują, iż niektórzy cudzoziemcy mogą zakładać i prowadzić działalność gospodarczą na takich samych zasadach, jak obywatele polscy (art. 13 USDG). Oznacza to, iż mogą oni podejmować i prowadzić każdą dopuszczoną polskim prawem formę działalności gospodarczej. Do grupy tych cudzoziemców należą emigranci, którzy mają w Polsce:

- 1) zezwolenie na pobyt stały,
- 2) zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE,
- 3) zezwolenie na pobyt czasowy udzielone członkowi rodziny cudzoziemca w celu połączenia z rodziną,
- 4) zezwolenie na pobyt czasowy udzielone na podstawie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, udzielonego przez inne niż Polska państwo członkowskie UE, jeżeli taka osoba uzasadni swoje zamieszkiwanie w Polsce,
- 5) zezwolenie na pobyt czasowy udzielone członkowi rodziny cudzoziemca, który ma pobyt rezydenta długoterminowego UE przyznany przez inne państwo niż Polska i który uzasadni swoje zamieszkiwanie w Polsce, jeżeli taki członek rodziny przebywał z cudzoziemcem w innym państwie członkowskim UE i chce razem z nim przebywać w Polsce,
- 6) zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w celu podjęcia lub kontynuacji stacjonarnych studiów wyższych albo stacjonarnych studiów doktoranckich w Polsce,
- 7) zezwolenie na pobyt czasowy i pozostają w związku małżeńskim, zawartym z obywatelem polskim mieszkającym w Polsce (małżonkowie obywateli polskich mają prawo do prowadzenia działalności gospodarczej wynikające z faktu małżeństwa, o ile ich podstawą pobytu jest zezwolenie na pobyt czasowy),
- 8) status uchodźcy,
- 9) ochronę uzupełniającą,
- 10) zgodę na pobyt tolerowany,
- 11) korzystają w Polsce z ochrony czasowej,
- 12) mają ważną Kartę Polaka.

Pozostali cudzoziemcy, którzy chcą prowadzić własną działalność gospodarczą – np. przebywający w Polsce na podstawie wizy czy też ci, którzy przebywają za granicą, a rejestracja działalności gospodarczej nie wymaga ich fizycznej obecności w Polsce – mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą wyłącznie w formie spółek prawa handlowego, tj.:

- spółki komandytowej,
- spółki komandytowo-akcyjnej,
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- spółki akcyjnej.

Każdy przypadek rozpoczęcia działalności winien być jednak rozpatrywany indywidualnie, gdyż umowy międzynarodowe między poszczególnymi państwami a Polską mogą wprowadzać dodatkowe ograniczenia lub uprawnienia. Warto zauważyć, iż cudzoziemiec, który chce zało-

żyć jedną z czterech spółek uregulowanych w Kodeksie Spółek Handlowych, nie musi mieć prawa do pobytu w Polsce. Taka praktyka może zostać zastosowana, gdy cudzoziemiec jest jedynie właścicielem firmy, a jego obecność w Polsce nie jest wymagana, przykładowo może zarejestrować firmę np. przez internet.

Procedura rejestracji spółki z o.o. wymaga, aby przed rozpoczęciem działalności przyszły przedsiębiorca ukończył pozytywnie cztery odrębne procedury biurokratyczne, tj.: spisał umowę u notariusza, złożył w banku depozyt kapitału zakładowego, zarejestrował spółkę w KRS i uzyskał w urzędzie skarbowym status płatnika VAT. Warto zwrócić uwagę, że w ostatnich latach polscy ustawodawcy przeprowadzili prawdziwą rewolucję w procedurze rejestracji najmniejszych, jednoosobowych działalności gospodarczych, od 2012 r. umożliwiając korzystanie z uproszczonego trybu zawiązywania i rejestracji spółki z o.o., tj. z tzw. trybu S24. Zawiązanie i rejestracja spółki z o.o. za pomocą systemu S24 odbywa się przez dostępne w internecie formularze, które umożliwiają wykorzystanie wzorca umowy bez formy aktu notarialnego i bez konieczności ponoszenia kosztów taksy notarialnej. Mimo iż przepisy zapewniają obywatelom innych państw możliwość prowadzenia w Polsce działalności gospodarczej na takich samych zasadach, jak obywatele polscy, to jednak w przypadku elektronicznej rejestracji spółki z o.o. wiążą się z tym pewne komplikacje. Podczas rejestracji spółki przez internet wymagane jest podanie nr PESEL wspólnika oraz członka zarządu. Ponieważ cudzoziemcy nie mają takiego numeru, pozostaje im rejestracja drogą zwykłą, u notariusza, oraz złożenie dokumentów w formie pisemnej we właściwym sądzie rejestrowym, co wpływa na zwiększenie kosztów rejestracji. Oczywiście, cudzoziemiec może wystąpić o nadanie numeru PESEL, co więcej, jeśli zameldowany jest w Polsce na ponad trzy miesiące, z wnioskiem takim występuje właściwy organ gminy. Również minister spraw wewnętrznych na pisemny wniosek osoby zainteresowanej może nadać numer PESEL, w przypadku jeśli odrębne przepisy zobowiązują do jego posiadania. Jednak obie procedury, z uwagi na ich pisemną formę, wiążą się z oczekiwaniem na formalną odpowiedź. W takim przypadku szybszą formą rejestracji spółki z o.o. dla cudzoziemców może się okazać forma zwykła, w której miejsce na PESEL w formularzu papierowym można przekreślić, a ponieważ obywatele polscy mający indywidualny numer identyfikacji można przypuszczać, że raczej wybiorą drogę elektroniczną rejestracji, co w efekcie skróci czas oczekiwania dla cudzoziemca.

W klasycznej formie rejestracji spółki z o.o. akt notarialny spółki musi być sporządzony przez notariusza w Polsce. A zatem przy czynnościach, podczas których stawiającym się jest cudzoziemiec nieposługujący się językiem polskim, potrzebna jest obecność tłumacza przysięgłego, co generuje kolejne koszty, gdyż uproszczona forma rejestracji spółki z o.o. w trybie S24 nie wymaga ani zawarcia umowy spółki w formie aktu notarialnego, ani obecności tłumacza przysięgłego. Tu wystarczy osoba, która pomoże wypełnić formularz internetowy w języku polskim. Kolejnym ważnym elementem rejestracji spółki S24 jest brak obowiązku pokrycia całego kapitału zakładowego przed zarejestrowaniem spółki za pomocą S24. Oznacza to, że pokrycie kapitału zakładowego następuje już po uzyskaniu wpisu spółki z o.o. do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy. Warto także zauważyć, że w przypadku internetowej rejestracji spółki pokrycie kapitału zakładowego w spółce możliwe jest wyłącznie przez płatność gotówką, co stanowi istotną różnicę w stosunku do klasycznej formy rejestracji spółki.

Obecnie można zaobserwować częste awarie i niedostępność systemu S24, co stanowi kolejną przeszkodę dla skorzystania z tej uproszczonej formy rejestracji. Pozostaje mieć nadzieję, że prace w systemie mają na celu nie tylko wprowadzenie zmian zwiększających swobodę w podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej, lecz także konserwację systemu celem zapewnienia bezpieczeństwa obrotu.

Niemniej jednak, oprócz spełnienia wymogów proceduralnych, do prowadzenia działalności gospodarczej niezbędne jest także budowanie relacji biznesowych, sztuka negocjacji, znajomość obowiązujących w Polsce przepisów prawa oraz zasad wolnego rynku. W tych kwestiach decydujący się na rozpoczęcie działalności inwestorzy mogą skorzystać ze wsparcia m.in. Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, która jako agencja rządowa podlegająca ministrowi właściwemu ds. gospodarki zajmuje się realizacją programów rozwoju gospodarki wspierających działalność innowacyjną i badawczą małych i średnich przedsiębiorstw. Agencja, w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarce, wspiera aktywność międzynarodową przedsiębiorstw, rozwój regionalny, wzrost eksportu, rozwój zasobów ludzkich oraz wykorzystywanie nowych technologii, m.in. przez bezpłatną ofertę szkoleń i doradztwo biznesowe. Warto pamiętać, iż działania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości wspierają nie tylko nowo powstałe firmy, lecz także osoby dopiero planujące założyć działalność gospodarczą. Również Unia Europejska, wychodząc naprzeciw potrzebom przedsiębiorców, przygotowała Europejską Kartę Małych Przedsiębiorstw, promując tym samym aktywność gospodarczą i udział w rynku małych przedsiębiorstw. W dokumencie tym unia nie tylko podkreśliła rolę podmiotów prowadzących działalność gospodarczą dla rozwoju regionalnego, lecz także zobowiązała się do wspierania przedsiębiorców przez zapewnienie przeglądu i uproszczenia obowiązujących regulacji prawnych na szczeblu krajowym i europejskim. Dzięki tej inicjatywie Komisja Europejska nałożyła na wszystkie państwa członkowskie obowiązek stosowania uproszczonych procedur, administracji online oraz systemu jednego okienka. Nie ulega wątpliwości, że komisja oraz państwa członkowskie czynią starania, by ich polityka uwzględniała rolę, jaką odgrywają przedsiębiorstwa we wzroście gospodarczym i dla tworzenia nowych miejsc pracy. Należy więc zauważyć, iż prowadzenie działalności gospodarczej niesie ze sobą szereg korzyści nie tylko dla przedsiębiorcy, lecz także dla regionu, gdyż zapewnia jego rozwój i innowacyjność oraz pomaga walczyć z bezrobociem.

Wnioski

Podsumowując, z uwagi na to, że coraz więcej osób z zagranicy prowadzi działalność gospodarczą w Polsce, działania podejmowane przez regulatorów prawa powinny maksymalnie upraszczać wszelkie formularze i procedury związane z zakładaniem i prowadzeniem firm, szczególnie online. Formularz S24 miał zachęcać do rejestracji działalności gospodarczej w Polsce oraz ułatwiać rejestrację i skracać jej czas do niezbędnego minimum. Wraz z nowelizacją KSH pojawiły się propozycje zmiany formularza elektronicznego, polegające na dodaniu kolejnych opcji, takich jak możliwość podejmowania elektronicznych uchwał w spółce z o.o. utworzonej przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie. Nie ulega wątpliwości, że formularze służące do elektronicznej rejestracji oraz prowadzenia działalności powinny być stale modyfikowane i dostosowywane do potrzeb ich użytkowników. Przede wszystkim jednak powinny być szeroko dostępne, szybkie i intuicyjne, ponieważ w innym przypadku nikt nie będzie z nich korzystał – skoro rejestracja papierowa ma szerszy zakres i dla cudzoziemców wydaje się być droższa, ale szybsza.

Literatura References

Borkowski, A., Szydło, M. i in. (2009). Zagraniczne podmioty działalności gospodarczej. W: *Administracyjne prawo gospodarcze*. Wrocław.

- Lichniak, I. (2009). *Nauka o przedsiębiorstwie*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa.
- Piecuch, T. (2010). *Przedsiębiorczość: podstawy teoretyczne*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Różański, J. (2010). *Przedsiębiorstwa zagraniczne w Polsce. Rozwój – finansowanie – ocena*. Warszawa.
- Szażyk, Z., Szafrąński, A. (2011). *Publiczne prawo gospodarcze*. Warszawa.
- Szafrąński, D. (2010). Przedsiębiorca zagraniczny jako kategoria normatywna w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. *Przegląd Prawa Handlowego*, 1.
- Szanciło, T. (2006). *Formy prowadzenia działalności gospodarczej przez podmioty zagraniczne*. Warszawa.

Wykaz aktów prawnych

- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2010 r. nr 220, poz. 1447 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. 2011 r. nr 264, poz. 1573 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz.U. 2006 r. nr 144, poz. 1043 z późn. zm.)
- Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, opublikowany w załączniku nr 2 do Dz.U. 2004 nr 90, poz. 864 z późn. zm.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 25 czerwca 2008 r. „Small Business Act” [COM(2008) 394 wersja ostateczna – nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym].

Marta Zygier, mgr, absolwentka studiów magisterskich na kierunku Prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, ze specjalizacją prawo gospodarcze i pracą dyplomową o temacie *Oddział i przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego*. Ukończyła magisterskie studia uzupełniające na kierunku Administracja ze specjalizacją finanse publiczne i administracja państwowa. Obecnie słuchacz studiów doktoranckich na kierunku Prawo na Uniwersytecie Warszawskim. Wielokrotna laureatka stypendium rektora dla najlepszych doktorantów.

Marta Zygier, master's degree majoring in law at the Faculty of Law and Administration at Warsaw University with a specialization in business law and a master thesis concerning branch and a representative office of a foreign entrepreneur. Graduated MA complementary studies on the administration with a specialization in public finance and public administration. Currently PhD student majoring in law at Warsaw University. Multiple winner of the scholarship Rector for the best doctoral students.

Adres/Address: Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
e-mail: zygier.marta@gmail.com